

UNITAT 6

Violència de gènere 2.0 i neomasclisme als espais virtuals

CONTINGUTS

-
- 1. Societat de la Informació, una societat d'igualtats o desigualtats?**
 - 2. Sexisme 2.0**
 - 3. Violència contra les dones i violència de gènere 2.0 als espais virtuals**
 - 4. Neomasclismes a la xarxa**
 - 5. Referències**

1. Societat de la Informació, una societat d'igualtats o desigualtats?

La incorporació de les noves tecnologies als nostres dies ha suposat un canvi en la manera d'organitzar la societat, desenvolupant-se el que coneixem com la Societat de la Informació i la Comunicació, la era digital.

Segons Castells (2001) la Societat de la Informació és una nova estructura social construïda en torn a xarxes d'informació. Els processos i funcions s'organitzen en xarxes que constitueixen la nova morfologia social on la informació i el coneixement es converteixen en la base de la productivitat. Es caracteritza per la globalització de les activitats econòmiques, per la seva forma d'organització en xarxes, per una cultura de la virtualitat real construïda mitjançant un sistema de mitjans de comunicació omnipresents, interconnectats i diversificats, i amb el poder de transformació de la base de les esferes de la vida.

Així és com els avenços tecnològics, i especialment l'arribada d'Internet, ha generat grans beneficis i oportunitats a nivell mundial, i va suposar una porta d'optimisme entre els moviments socials, especialment entre el moviment feminista. Estàvem davant d'un canvi en la manera d'entendre la vida, s'havia d'omplir de contingut un espai virtual buit, procés que anava acompanyat d'una reestructuració obligada de la quotidianitat dels nostres hàbits, normes, maneres de fer i actuar, i nous camins que eren inexistents fins l'arribada de les noves tecnologies i Internet.

Segons Boix (2004) quan començàvem a teoritzar sobre el naixement de l'espai virtual, en qualche moment, es va poder pensar que tal vegada aquesta podria ser l'ocasió per iniciar la construcció d'aquest món més igualitari en drets i oportunitats entre dones i homes. Se creia que es podria dibuixar una nova societat des de paràmetres d'igualtat, respecte i tolerància on homes i dones tinguessin els mateixos drets. Una societat on els rols i estereotips de gènere haguessin pogut rompre amb una ideologia sociocultural patriarcal i androcèntrica (Ferreiro, 2014). Una nova manera de construir el món on-line deixant de banda la cultura heteropatriarcal off-line.

Aquest pensament d'optimisme es fonamentava en observar com a partir de la dècada dels 90 la incorporació d'Internet començà a donar oportunitats a persones que fins llavors no les tenien, com per exemple, dret a informar i ser informats. La *Declaració Universal de Drets Humans* (Assemblea General de les Nacions Unides, 1948), en l'article 19 ens diu:

Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.

La monopolització de la informació i comunicació es trobava controlada per un reduït grup de persones empresàries i de poder amb recursos i infraestructures que permetien mantenir un sistema de comunicació eficaç, com per exemple la televisió, la ràdio i/o la premsa. Amb l'arribada d'Internet s'accelera aquest dret a ser informats o poder informar. Qualsevol persona amb un dispositiu adequat i connexió a Internet podia començar a informar de situacions socials, econòmiques, polítiques i de qualsevol índole sense necessitat de tenir un elevat nivell adquisitiu, una situació privilegiada de poder, i uns elevats coneixements tècnics.

Aquestes oportunitats varen ser considerades des dels moviments de dones, i varen començar a construir de forma més ràpida, segura i amb una capacitat d'expansió sense límits geogràfics una xarxa a nivell mundial molt potent. Es varen crear espais virtuals on es publicaven informacions sobre temes i inquietuds vinculades amb la situació que vivien les dones a diferents territoris. Es compartien interessos, informació, experiències i vivències que servien de punt de partida per col·lectius de dones, grups de recerca d'estudis de gènere, dones activistes i persones que des de les seves posicions professionals, amb més o menys poder, creien en la igualtat d'oportunitats entre dones i homes i la lluita contra qualsevol tipus de discriminació per raó de sexe.

Al nostre país, un exemple d'aposta per la presència femenina a les xarxes va venir donada de la ma del diari feminista *Mujeres en red* creat per la periodista Montserrat Boix al 1997, que en paraules textuais:

Era un proyecto meramente intuitivo surgido del intento de investigar las posibilidades del uso de las nuevas tecnologías en la Internet y favorecer la información y la comunicación entre las mujeres en el mundo. Sin subvenciones -el bajo coste de mantenimiento de la web en el servidor así lo ha permitido- factor que ha dado sin duda amplitud y libertad al proyecto, sin conocimientos previos de lenguaje html y de cómo hacer una página web, elaboré una primera página expresando los propósitos del nuevo espacio de mujeres e invitando a las internautas a sumarse e inscribirse para recibir información a partir del correo electrónico (p.39, 2001)

MATERIAL D'ESTUDI DE L'APARTAT 1:
LECTURA DE:

- Boix, M.; Fraga, C. y Sedón, V. (2001). *El viaje de las internautas. Una mirada de género a las nuevas tecnologías*. Pàgines 25-38. Disponible a: <<http://pmayobre.webs.uvigo.es/pdf/internautas.pdf>>

Però amb el transcurs del temps i l'anàlisi del desenvolupament de la Societat de la Informació des d'una perspectiva de gènere apareixen indicis de què tot l'optimisme dipositat a favor d'una societat lliure de desigualtats i discriminacions entre dones i homes no era més que un reflex d'una il·lusió pel canvi.

Totes les oportunitats i beneficis que les noves tecnologies estaven incorporant no eren distribuïdes d'igual manera entre sexes. Posicionant en situació de desavantatge i exclusió social a les dones respecte els homes. Aquest fenomen es va identificar amb el nom de *Bretxa Digital de Gènere*, que a la vegada es conjuga amb altres factors de risc (edat, situació geogràfica, situació econòmica i social, nivell formatiu) i generen pràctiques socials que bloquegen la possibilitat d'una plena incorporació de les dones a la Societat de la Informació.

No hem d'oblidar, que la bretxa digital de gènere analitza els motius que fan que les dones estiguin connectades a Internet en menor mesura i amb menor freqüència que els homes, així com els diferents usos que es fan entre sexes i com els homes tenen més adquirides capacitats tecnològiques més avançades (Castaño, 2008; Fernández, 2014; Ferreiro, 2014).

MATERIAL DE CONSULTA:
LECTURA DE:

- Instituto de la Mujer y para la Igualdad (2015). *Situación de la e-igualdad en España*. Disponible a: <<http://www.inmujer.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE1686.pdf>>

Amb l'anàlisi de la bretxa digital de gènere s'observa com l'accés i, principalment, els usos que fan homes i dones de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) representen diferències significatives. A

més, el conjunt de continguts que omplen els espais virtuals no deixen de ser més que una reproducció dels codis, valors i rols tradicionals ja existents al món no virtual. Trobem que les tecnologies culturals (internet, televisió, cine, literatura...) són mediadores simbòliques que transmeten i propaguen el bagatge cultural (creences, tradicions, costums...) pròpies d'una societat i època històrica (Rebollo, García, Vega, Buzón y Barragán 2009). La transmissió d'estereotips i rols de gènere des del món no virtual al món virtual és un fet evidenciat a la xarxa, l'ús que es fa i els continguts que s'ofereixen es veuen marcats per un fort caire del femení i del masculí (veure imatge 1).

Aquest fet, i segons Wajcman (2006) es deu a la utilització d'Internet amb objectius militars, financers, productius, tecnològics, entre d'altres, aferma el control polític i econòmic dels homes a la xarxa, qui ja tenien el domini d'aquestes institucions, multinacionals i esferes de govern al món no virtual.

Imatge 1. Relació d'usos d'Internet basant-se en els estereotips de gènere

	EN LA RED*	ESTEREOTIPOS MASCULINOS
Uso MASCULINIZADOS	Leer y descargar noticias, periódicos,.... Escuchar radio y/o ver TV via Internet. Buscar inf. sobre bienes y servicios para compras. Jugar o descargar juegos, imágenes,.... Descargar software (excluido el de juegos). Venta de bienes y servicios.	Razón Violencia Inteligencia Autoridad Profundidad Dominio Actividad Inconformismo Tenacidad Independencia
Uso FEMINIZADOS	Temas de salud. Suscripción servicios de noticias. Viajes y alojamientos. Información de educación y cursos. Aprendizaje.	Espontaneidad Ternura Debilidad Intuición Subordinación Superficialidad Sumisión Pasividad Suavidad Dependencia

*Fuente: Datos del Observatorio e-Igualdad, elaboración propia a través de datos del INE, 2010.

2. Sexisme 2.0

Atès que la Societat de la Informació i les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, concretament Internet, han contribuït a una campanya d'expansió de creences, valors i normes socioculturals a la xarxa que perpetuen una base normativa heteropatriarcal i fomenten processos de

socialització diferencial des d'edats primerenques, es fa convenient prestar atenció al grau d'incidència que té el sexisme i la violència simbòlica a Internet, entesa com a potenciadora de conductes de violència de gènere. En aquest cas, violència de gènere 2.0.

Segons Luzón, Ramos, Recio i de la Peña (2011) no hem d'oblidar que un dels factors que pareixen tenir més pes a la pervivència de la violència de gènere seria la interiorització del sexisme, on hi ha un posicionament de poder dels homes sobre les dones. El sexisme és un mecanisme de discriminació i desigualtats que sofreixen les dones respecte als homes. Actituds i conductes que pretenen mantenir en situació d'inferioritat i subordinació a les dones. Per tant, i seguint amb aquesta línia, la violència de gènere té el seu origen en un substrat patriarcal arrelat a una cultura caracteritzada per aspectes sexistes (Bosch, Ferrer, Ferreiro i Guzmán, 2013).

El fenomen de la violència contra les dones està vinculat a les diferències de poder, juntament amb la necessitat que tenen alguns homes de controlar les dones. Per tant, una ideologia sexista actua com a eix de construcció de creences sobre relacions desiguals entre sexes, arribant a instaurar conseqüències molt negatives cap a les dones, com seria la violència de gènere (Herrera, Expósito i Moya, 2012).

Per això, la relació directa entre els mitjans de comunicació i les noves tecnologies de la Societat de la Informació i la Comunicació amb la transmissió d'una ideologia sexista no fa més que reforçar de manera exponencial i accelerada creences sobre desigualtats i inferioritats. Aquestes poden acabar fomentant episodis de violència de gènere.

Diversos estudis sobre l'ús que fan les al·lotes de les xarxes socials (Estébanez i Vázquez, 2013) destaquen la freqüència amb què elles reben sol·licituds d'amistat unides a un comportament o assetjament sexual, i la normalització amb les què ho reben. Els dos sexes reconeixen que és un fet que succeeix a les xarxes. El normalitzen i oculten el comportament d'assetjament que hi ha darrera, sense permetre que puguin identificar l'acte de violència associada al gènere, ni tenir consciència de la violència masclista.

A més, les TIC i Internet són els canals d'informació, comunicació i transmissió de coneixement per excel·lència en l'era digital. I es converteixen en uns potents agents de socialització per a les persones, i

especialment pels menors, qui aprenen a integrar elements socioculturals del seu medi dins la seva personalitat (Guy Rocher, 1980, 133-134, citat per Julio Vera, *Medios de comunicación y socialización juvenil* revista de estudios de juventud, març 05, núm. 69). A més, influeixen en l'acceptació acrítica de valors, comportament i estils de vida, normalitzant la realitat de situacions discriminatòries.

A partir d'aquí, es fa necessari dur a terme una revisió de la informació continguts que s'allotgen en els espais virtuals de forma lliure, sense filtres, limitacions geogràfiques i a grans velocitats, que circulen sense control. D'aquesta manera podrem tenir una visió més clara sobre el grau de sexisme que es troba present a la xarxa. Amb la idea de poder contestar a la qüestió: hi ha sexisme a Internet?, us presentam una reduïda representació del sexisme als espais virtuals.

https://www.youtube.com/watch?v=n1ammEAXt_0

<https://www.youtube.com/watch?v=Md4hghTR-XA>

<https://www.youtube.com/watch?v=GcyfWHPQRIS>

Efectivament, el sexisme i la violència de gènere ocupa un gran espai als mitjans de comunicació i especialment a Internet. Per la qual cosa, en paraules de Estébanez i Vázquez (2013):

És possible que l'exposició constant a aquesta violència virtual pugui ampliar la tolerància a una violència real. És a dir, a força de no fer cas, minimitzar, negar o normalitzar aquestes conductes es pot perdre la sensibilitat a la violència com la capacitat de resposta a la mateixa.

Davant aquesta realitat virtual, la publicista Madonna Badger, va dissenyar la campanya #WomenNotObject, amb la finalitat de denunciar la publicitat sexista als mitjans de comunicació: <https://www.youtube.com/watch?v=5J31AT7viqo>

MATERIAL D'ESTUDI DE L'APARTAT 2:

VISIONAT DEL VÍDEO SEGÜENT:

- Estébanez, I. (2013). *El impacto de las TIC en la violencia contra las mujeres. IV Congreso anual para el estudio de la violencia contra las mujeres Mesa 3.* A partir del minut 39:04. Disponible a: https://www.youtube.com/watch?time_continue=2344&v=pdQXQ61jVDM

3. Violència contra les dones i violència de gènere 2.0 als espais virtuals

A l'apartat anterior hem vist com les Tecnologies de la Informació i la Comunicació són un mitjà de transmissió de sexisme i violència de gènere. És cert, que no entrarem a debatre si xerram o no d'una nova violència de gènere, ja que entenem que els mecanismes de control i creences de dominació venen donades pels mateixos processos existents al món no virtual. Però sí és cert, que ens trobam amb noves formes de generar control i coacció per part dels maltractadors.

En paraules de Momoitio (2014):

Una de las características de la violencia de género es el control exhaustivo, por parte de sus maltratadores, al que están sometidas las víctimas. Tradicionalmente controlaban la correspondencia, las llamadas telefónicas, la red de amistades o de familia. Ahora, controlan el correo electrónico, saben la clave de Facebook, husmean en su Twitter o en su Whatsapp. Las víctimas de violencia de género viven sometidas a las coacciones de sus parejas. Internet cumple una doble función. Por un lado, amenazan a través de las nuevas tecnologías y, por otro, amenazan con hacer públicas conversaciones o imágenes que pertenecen a la vida privada de las víctimas... En definitiva, el cambio sustancial se está dando en el medio a través del cual las víctimas son maltratadas, pero las formas aparecen prácticamente inamovibles.

Però abans de centrar-nos en la violència de gènere, entesa segons la Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere (LO 1/2004), hem de mencionar que el sexisme al món virtual ens deixa diferents situacions de violència contra les dones, entesa segons Declaració sobre la Eliminació de la Violència contra les Dones (CEDAW), a la Resolució de l'Assemblea General de Nacions Unides 48/104 al 1994:

Artículo 1. Acto de Violencia basado en la pertenencia al sexo femenino que tenga o pueda tener como resultado un daño o sufrimiento físico, sexual o psicológico para la mujer, así como las amenazas de tales actos, la coacción o la privación arbitraria de la libertad, tanto si se producen en la vida pública como en la vida privada.

A partir d'aquí podem identificar una sèrie de formes de violència contra les dones més freqüents en els espais virtuals:

- Esperonament en línia i ciberassetjament.

- Violència en la parella (o exparella).

La violencia de género llega por WhatsApp.
La Red de Mulleres de Vigo detecta que las amenazas y chantajes se disparan por Internet. La Voz 23 de noviembre de 2014
la Red de Mulleres Veciñais contra os Malos Tratos. «El cien por cien de las mujeres que acuden a pedirnos ayuda han sufrido acoso a través de la Red», comenta la presidenta Rosa Fontaiña. Los textos más habituales tienen que ver con chantajes, insultos, amenazas de quitarles los hijos o para pedir a la pareja que retome la relación. «Nosotros les pedimos a todas que los guarden para presentar en el juzgado estos testimonios de maltrato psicológico.
 Disponible a: <http://www.lavozdegalicia.es/noticia/vigo/2014/11/23/violencia-genero-llega-whatsapp/0003_201411V23C19910.htm>

- Agressió sexual i violació.

Exemple missatge fals d'Agència de models:
 «Se buscan chicas jóvenes con o sin experiencia para rodar un corto en Madrid. Interessadas, mandar un currículum y varias fotografías antes del 12 de julio». «Urgen modelos de entre 15 y 20 años para participar en una campaña publicitaria. Las interesadas deberán pasar varias pruebas de selección»
 Disponible a: <<http://www.abc.es/20090712/madrid-madrid/peligro-castings-alto-riesgo-20090712.html>>

- Violència dirigida a comunitats virtuals.

Comunitats virtuals atacades amb la finalitat de desprestigiar, la identitat sexual, el gènere o el moviment feminista.

Anàlisi de les situacions violentes a Pikara Magazine

Violencias Patriarcales en la Red: Internet al servicio de la violencia contra las mujeres

Per Andrea Momoitio San Martín (2014), pàgines 16-20.

Disponible

a:

<http://iknowpolitics.org/sites/default/files/completo_violencias_de_g_enero_2.0.pdf>

- Predomini de pornografia, exhibició de les dones com a objectes sexuals i de comerç sexual.

A partir d'aquí, si atensem al concepte més concret de violència de gènere amb vinculació amb les noves tecnologies, ens trobem que, segons la *Llei Orgànica de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere* (LO 1/2004), es determina la intervenció sobre totes aquelles violències que manifesten situacions de discriminació, abús de poder i situacions de desigualtat dels homes cap a les dones que han tingut o tenen qualche tipus de relació afectiva. Per tant, la violència de gènere 2.0 seria entesa com les manifestacions de la violència duta a terme per l'home maltractador sobre la seva parella o exparella, amb l'objectiu de dominar,

controlar i mantenir la submissió de les dones a través de les noves tecnologies (Torres, Robles, de Marco, 2013).

El fenomen de la violència de gènere 2.0 ha fet que apareguin, incrementin i augmentin les freqüències de conductes de control i dominació per part dels maltractadors. L'exemple més clar seria a través de l'ús del correu electrònic o missatgeria virtual, controlar la comunicació privada de la víctima via email o xarxes socials, dificultar la comunicació de la víctima amb altres persones del seu entorn professional, familiar i/o social, fer compres per Internet, utilitzar la xarxa per recollir informació i fer extorsió, etc.

A grans trets les noves formes de control que han propiciat els avenços tecnològics es podrien definir en els punts següents:

- Permetre una provocació immediata (*flaming*).
- Controlar a la dona a distància (geolocalitzadors, Webcams, doble "chek", avisos de connexió).
- Vigilància de l'activitat i l'entorn social (Facebook, Instagram).
- Coneixements dels estats d'ànim (avui me sent...)
- Distribució immediata de fotos/informació.
- Enviament massius de fotos/imatges.
- Enviaments continus i constants, amb opció de programar l'enviament (hores i vegades).
- Manipulació de fotografies de dones per a convertir-les en pornogràfiques i distribuir-les amb informació personal.
- Robatori de la identitat/ Suplantació de la identitat.
- Atacs i danys als equips o a la informació que contenen.

Per poder fer-nos una idea més real de com les noves tecnologies són un canal de violència contra les dones per mans de les seves parelles o exparelles, presentem uns fragments de casos de ciberassetjament o violència de gènere 2.0, extretes de l'estudi *El Ciberacosos como forma de ejercer la Violencia* (Torres, Robles, de Marco, 2013) on es varen dur a terme entrevistes en profunditat amb dones joves que havien estat víctimes de violència de gènere 2.0 per part de les seves parelles o exparelles:

«Yo lo dejé con él, pero claro, al principio de todo, como tampoco sabes si vas a volver, no vas a volver, si se va a arreglar, dejamos todo estar, entonces mi familia lo seguía teniendo de contacto, entonces él se dedicó a insultarme por el Facebook, entonces, claro, eso saltaba al muro de

mis padres, al muro de mi hermano, de mis primos, mis compañeros de trabajo, amigos, que le tenían agregado, todo eso les salta. Entonces, claro, era en plan insultos, de todo. No sé, yo no lo he leído realmente, a mí me lo ha contado mi madre» (25 anys)

«En ese momento todavía lo tenía en el móvil y lo tenía en Internet, pues él me mandaba mensajes, o me llamaba y no le contestaba [...], y ya los correos, ahí sí empezaron a ser agresivos, de insultarme, de decirme cosas bastante feas porque no quería quedar con él, que era muy mala persona, o decirme que era una puta [...], que vete tú a saber qué hacía yo con esa gente cuando salía por las noches... » (22 anys)

«Me hacía sentir culpable con lo que redactaba. Ahora mismo no te sé decir qué era lo que redactaba pero...pero jugaba a manipularme. [...]Y me has jodido la vida, y cosas así. [...] me acuerdo que acababa de tener un sobrino pequeño, recién nacido, y mandaba las fotos diciéndome, te vas a quedar sin conocerme. »

MATERIAL D'ESTUDI DE L'APARTAT 3:

LECTURA DE:

- Estébanez, I. (2013). *Del amor al control a golpe de click! La violencia de género en las redes sociales*. Disponible a: <http://minoviomecontrola.com/ianire-estebanez/Ponencia.Del-amor-al-control-a-golpe-de-click.-La-violencia-de-genero-en-las-redes-sociales.Ianire-Estebanez.pdf>

4. Neomasclismes a la xarxa

Fins ara hem pogut observar com la incorporació de la perspectiva de gènere a l'anàlisi de la Societat de la Informació i la Comunicació ens deixa una nova realitat sociovirtual carregada de valors, creences i una normativitat heteropatriarcal i sexista que no fa més que potenciar el fenomen de la violència de gènere a molta més velocitat i capacitat d'expansió, i concretament entre les noves generacions digitals.

Així i tot, el problema no està exclusivament en detectar com s'ha incrementat la transmissió d'aquesta ideologia patriarcal, sinó en com el discurs a favor de la igualtat entre sexes i qüestionant la violència de gènere, s'han vist neutralitzats.

Diferents estudis i anàlisis determinen com el masclisme ha viscut un procés de transformació adaptat i camuflat als nous temps. Entès, segons Sau (1990), com el conjunt d'actes, físics o verbals, mitjançant els quals es manifesta de manera vulgar i poc apropiada el sexisme subjacent a l'estructura social. El masclisme és una branca del patriarcat, amb una extensió universal i amb un gran potencial de flexibilitat i d'adaptació.

Com reconeixen Donoso i Prado (2014) s'ha produït una reacció patriarcal als avenços que el moviment feminista ha anat aconseguint en matèria de drets i igualtat, acompanyats d'una crisi financera i d'un context social neoconservador (Ménendez, 2012). Aquesta reacció patriarcal és situada per Lorente (2009) als anys 80 i l'identifica amb el nom de postmasclisme, definit de la manera següent:

El postmasclisme és l'estratègia o actitud adoptada pels homes actuals per a perpetuar una trajectòria històrica comú a tots ells: canviar per a seguir iguals. Els homes s'han adaptat a la part més superficial del discurs feminista, però a la vegada l'han reelaborat per a mantenir intacte la seva posició social (Lorente, 2009).

Segons l'autor, el postmasclisme es tractaria d'una adaptació del discurs patriarcal als nous temps de manera molt neutra i amb un discurs aparentment a favor del principi d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones, on la inferioritat natural de les dones deixa de ser incorporada a la justificació pública. Però s'ha de tenir present que el postmasclisme no parteix d'una teoria alternativa a favor de la nova situació d'igualtat, ja que simplement el que fan és continuar qüestionant tot el que ataca la posició tradicional dels homes.

A partir d'aquí podríem incorporar també el concepte neomasclisme entès per Donoso i Prado (2014) com un discurs políticament correcte cap al principi d'igualtat, que es varen encarregar d'identificar i analitzar en el marc d'un projecte de recerca sobre violències 2.0 dirigit pel grup de recerca GrediDona de la Universitat de Barcelona, en el qual es va aprofundir sobre el neomasclisme present a les xarxes amb tres objectius:

- Manifestar els missatges neomasclistes existents a la xarxa.
- Estudiar el funcionament i dinàmiques de les xarxes neomasclistes a espais virtuals.
- Dissenyar estratègies de resposta des d'una perspectiva feminista.

Com a resultat d'aquest estudi es va definir el *Decàleg de neomasclisme o com perpetuar la desigualtat de gènere sense parèixer masclisme* que ajuda a

categoritzar els discursos, missatges i objectius dels nous continguts masclistes que apareixen als espais virtuals.

Dels missatges analitzats es va realitzar la classificació següent:

1. La violència no té gènere.
2. Ni masclisme ni feminisme, igualtat real.
3. Qüestionament de la llei integral de la Violència de Gènere.
4. Un elevat nombre de denúncies falses.
5. La Síndrome d'Alienació Paternal (SAP).
6. El llenguatge no sexista.
7. Usos del terme "feminazi" o "hembrista".
8. La igualtat ja s'ha aconseguit.
9. Contra les quotes.
10. Benefici econòmic del que defensa la igualtat.

MATERIAL D'ESTUDI DE L'APARTAT 4:

LECTURA DE:

- Borraz, M. (23/11/2015). *El Decálogo del neomachismo o cómo perpetuar la desigualdad de género sin parecer machismo*. *Eldiario.es*. Disponible a: <http://www.eldiario.es/sociedad/decalogo-posmachismo-perpetuar-desigualdad-machista_0_455304638.html>
- Donoso, T. I Prado, N. (2014). *Neomachismos en espacios virtuales*. Pàgines 47-56. Disponible a: <[http://iknowpolitics.org/sites/default/files/completo violencias de genero 2.0.pdf](http://iknowpolitics.org/sites/default/files/completo%20violencias%20de%20genero%202.0.pdf)>
- Colomer, A. (30/01/2009). *Miguel Lorente Acosta: el posmachismo ya está aquí*. *Elmundo.es*. Disponible a: <<http://www.elmundo.es/yodona/2009/01/30/actualidad/1233307801.html>>

5. Referències

Boix, M. (2004). Las TIC, un nuevo espacio de intervención en la defensa de los derechos sociales. Las mujeres okupan la red. *Género, sexo, medios de comunicación. Realidades, estrategias, utopías* (pp. 154-168).

Boix, M., Fraga, C. i Sedón, V. (2001). *El viaje de las internautas. Una mirada de género a las nuevas tecnologías*. Recuperat de: <<http://pmayobre.webs.uvigo.es/pdf/internautas.pdf>>

Bosch, E.; Ferrer, V.A.; Ferreiro, V. y Navarro, C. (2013). *La violencia contra las mujeres. El amor como coartada*. Barcelona, España: Anthropos editorial.

Borraz, M. (23/11/2015). *El Decálogo del neomachismo o cómo perpetuar la desigualdad de género sin parecer machismo*. Eldiario.es. Recuperat de: <http://www.eldiario.es/sociedad/decalogo-posmachismo-perpetuar-desigualdad-machista_0_455304638.html>

Castaño, C. (dir). (2008). *La segunda brecha digital*. Madrid: Feminismos.

Castells, M. (2001). *La galaxia Internet*. Barcelona: Areté.

Colomer, A. (30/01/2009). *Miguel Lorente Acosta: el posmachismo ya está aquí*. *Elmundo.es*. Recuperat de: <<http://www.elmundo.es/yodona/2009/01/30/actualidad/1233307801.html>>

Donoso-Vázquez (dir). (2014). *Violencias de genero 2.0*. Recuperat de: <http://iknowpolitics.org/sites/default/files/completo_violencias_de_genero_2.0.pdf>

Donoso, T. i Prado, N. (2014). Neomachismos en espacios virtuales. De la plana 47-56. Recuperat de: <http://iknowpolitics.org/sites/default/files/completo_violencias_de_genero_2.0.pdf>

Estebáñez, I. y Vázquez, N. (2013). *La desigualdad de género y el sexismo en las redes sociales. Una aproximación cualitativa al uso que hacen de las redes sociales las y los jóvenes de la CAPV*. Recuperat de <http://www.euskadi.eus/contenidos/noticia/liburua_sexismoa_gazteak_7/es_def/adjuntos/sexismo_gizarte_sareetan_c.pdf>

Fernández, J. (s.f). Definición de brecha digital de Género. Glosario Feminista. *Pikara Magazine*. Recuperat de: <<http://goo.gl/kgYEmm>>

Ferreiro, V. (2014). *La brecha digital digital, una nueva forma de discriminación hacia las mujeres. La toma de decisión en los usos de internet*. Palma, España: Edicions UIB.

Herrera, M.N, Expósito, F. i Moya, M (2012). Violencia de genero: influencia del sexisme y el poder en las relaciones de pareja. Infocoponline- Revista

de psicologia. Recuperat de: <
http://www.infocop.es/view_article.asp?id=4170>

Instituto de la Mujer y para la Igualdad (2015). Situación de la e-igualdad en España. Recuperat de: <
http://www.inmujer.gob.es/areasTematicas/sociedadInfo/publicaciones/docs/Situacion_e_igualdad_en_Esp_2012_2013.pdf >

Luzón, J.M, Ramos, E., Recio, P. i de la Peña, E.M. (2011). Impacto de la Exposición a Violencia de Género en Menores. Un estudio de investigación en menores expuestas/os a violencia de género de Andalucía. Recuperat de: <
http://www.aulaviolenciadegeneroenlocal.es/consejos Escolares/archivos/Andalucia_detecta.pdf >

Menéndez, I. (2012). *El reto de la igualdad ante la opinión pública o cómo la prensa construye el neomachismo.* Actas IV Congreso Internacional Latina de Comunicación Social. Universidad de La Laguna. Recuperat de: <
http://www.revistalatinacs.org/12SLCS/2012_actas.html>

Rebollo, M.A; Garcia, R.; Vega, L.; Buzón, O. & Barragán, R. (2009). Género y TIC en educación superior: recursos virtuales no sexistas para el aprendizaje. *Cultura y Educación*, 21 (3), 257-274.

Sau, V. (1990). *Diccionario Ideológico Feminista.* Icaria Editorial. Barcelona

Torres, C.; Robles, J.M. y de Marcos, S. (2013). El ciberacoso como forma de ejercer la violencia de género en la juventud: un riesgo en la sociedad de la información y del conocimiento. Recuperat de
http://xuventude.xunta.es/uploads/docs/Observatorio/El_ciberacoso_como_forma_de_ejercer_la_violencia_de_gnero_en_la_juventud.pdf>

Vera, J. (2005). Medios de comunicación y socialización juvenil. *Revista de Estudios de Juventud*, 69, 19-32.

Wajcman, J. (2006). *El tecnofeminismo.* Madrid: feminismos.